

Åhus på egen hand

Vill du veta mer?

Till flera av servärdheterna och besöksmålen i guiden kan du lyssna på en kort berättelse.

Ljudfilerna hittar du på:

www.kristianstad.se/ahus_ljud

Kristianstads
kommun

Åhus på egen hand!

Det var 1299 som Åhus fick sina stadsprivilegier. Staden blomstrade och svartbröderna i dominikanerorden byggde ett kloster som har kallats Nordens första universitet. Man misstänker numera också att det var vikingakungen Knut den store som byggde borgen Aose Hus. Ja, Åhus fanns på kartan hos påven i Rom och långväga handelsresande hittade hit.

Storhetstiden tog slut 1617 då Åhus förlorade sin status som stad. Kung Kristian IV hade anlagt Kristianstad och tvångsflyttade både hantverkare och byggnader från Åhus till den nya staden.

När järnvägen kom på 1800-talet blomnade Åhus upp igen. Välståndet baserades på ålafisket – med en ålakung som levererade till kunglig majestät, och tobaken – med en cigarrkung som rullade en miljon cigarrer om året. Vid sekelskiftet gick de fullastade badtågen till Tälletstranden där män och kvinnor badade nakna och några år in på 1900-talet tjöt fabriksvisslan för första gången i spritfabriken.

I dag är Åhus absolut en attraktiv hembygd för ungefär 10 000 bofasta och minst lika många som-margäster, där långa sandstränder, en förtämlig gästhamn, och en medeltida stadskärna med många kulturminnen lockar såväl svenska som utländska turister. Åhus har också blivit ett centrum för konst och design med ett antal unga och duktiga konstnärer och formgivare.

Välkommen på en rundtur i Åhus!

START – TORGET

Det var på Torget **(1)** som staden började. Torget har alltid varit en samlingsplats för stadsborna. Här idkades handel, här samlades folket till högtider, här togs de gemensamma besluten och här spreds rykten.

I Torgets nordvästra del ligger kyrkan, Sankta Maria kyrka **(2)**, som är Åhus äldsta byggnad fortfarande i bruk. Kyrkan tros ha byggts under 1100-talets andra hälft och renoverades första gången redan på 1200-talet då den fick domkyrkan i Lund som förebild. Sedan dess har den byggts till i flera omgångar. Gå in och titta!

Om vi traskar vidare västerut, förbi kyrkan, kommer vi till riksväg 118 och den södra rondellen. I rondellens norra del ligger Anders Håkansgården **(3)**, en hembygds-gård som drivs av Sankta Annas Gille. Knappt trekvarts varv moturs ligger två byggnader som minner om gamla hantverk i Åhus. Det är Repslageriet **(4)**, där landets siste repslagare slog igen 1966, och så är det Tobaksladan **(5)**. Kring förra sekelskiftet hade de flesta Åhusbor sin egen tobakslycka och bladen torkades i ladorna och såldes till Cigarrkungen Per Svensson, som rullade Åhushavannor tills det statliga tobaksmonopolet tog över.

Ungefär där vi står fanns en gång Västerport, med välbevakad vindbrygga, som ledde in till Åhus stad. Och längs med riksväg 118 norrut ser du resterna av Stadsmuren **(6)** som åtminstone delvis omgärdade staden. Det är bara Visby som har en bättre bevarad medeltida ringmur. Vi går tillbaka till Torget. På Torgets norra sida ligger det vinröda Rådhuset **(7)**. Här finns idag museum och Tourist Information. Oklart om det någonsin varit rådhus, men idag klart värt ett besök. Spanar du söderut har du ett annorlunda trähus i två våningar. Det är det så kallade Otto Ols-huset **(8)**, eller Linas Bageri. En tullare var byggherre och den förste bagaren flyttade in i början av 1800-talet.

Om du nu traskar iväg österut till den lilla gångvägen mot Köpmannagatan så ser du först ruinerna av kapellet vid Sankta Annas Hospital **(9)**. Claus Denne hette dansken som vigde sitt liv åt de sjuka och

hemlösa. Denne grundade år 1524 sjukhus, ålderdomshem och här-bärg för resande. Det fanns också ett litet kapell fast det inte var kyrkan som stod bakom verksamheten. Verksamheten tog slut hund-ra år senare när Åhus förlorade sin status som stad. Mitt emot ser du en liten oansenlig korsvirkesstuga. Men den väl tilltagna öppna spisen och skorstenen räddade livet på Karl XI som på prästens inrådan gömde sig i rökgången, ovanför spjället, för att undkomma danskarna. Huset kallas sedan dess för Kungsstugan **(10)**.

Gå en liten bit österut och förvåna dig över Stensarkofagen **(11)**. Den var lastad på ett skepp som gick i kvav på 1700-talet och förknippas med sägnen om Prinsessan från havet. Det sägs att kustborna lurade fartyget att gå i kvav.

Sväng sedan ned mot Gamla Skeppsbron. Här finns resterna av det som kanske varit Nordens första universitet, Dominikanerklostret **(12)**. Ett kultur- och lärosäte av rang, som tog slut i samband med reformationen och 1537 tog kungen över klostret. Sten från byggnaderna forslades till den nya staden Kristianstad. En bit uppströms ån ser du Äspetbron **(13)**, en sväng-hjulsbro som 1908 ersatte färjetrafiken över till den andra sidan. Här fanns brovaktarstuga och det kostade fem öre att nyttja bron, tur och retur.

Ännu en bit längre upp ligger Mølleholmen **(14)** där Erik Dahlbergh under de skånska krigen försökte dämna upp Helge å så att Kristianstad skulle hamna under vatten. Försöket misslyckades dock då strömmen var för stark. Längs Gamla Skeppsbron ligger sommarens segelbåtar med vajande masttoppar och slående flagglinor. Här på Hamnpromenaden **(15)** finns ett brett urval sommarrestauranger och krogar- och glassbåtar!

Längst in ligger den anrika Gästgivaregården **(16)** som stammar från 1700-talet. Hamnen domineras av spritfabriken – The Absolut Company **(17)**. Här, och endast här, tillverkas all Absolut vodka. En enorm framgångssaga som en gång började med en fattig bondgrabb från Kiaby som hette Lars Olsson och via smart amerikansk marknadsföring på 1980-talet nu är ett av världens mest kända varumärken.

Klocktornet har gett fabriken smeknamnet Spritkyrkan.

En bit längre ut mot handelshamnen, i skuggan av den stora spannmålssilon, ligger borgruinen Aose Hus **(18)**. Borgen låg på en holme, omgavs av en mur och en vattenfylld grav med en vindbrygga. Det byggdes troligen redan på 1000-talet, förstördes 1569 av hertig Karl och resterna begravdes under flygsand i många år innan de grävdes fram i slutet av 1800-talet. Det har allmänt ansetts att ärkebiskop Eskil var byggherre till slottet, men nya utgrävningar på 2000-talet har gett nya kunskaper och nu gissar man att kanske Knut den store, kung över både Danmark och England, var Aose Hus förste herre.

Tar man sig över hamnen hamnar man i Kronoskogen **(19)**, ett naturreservat mitt i byn med Nordens kanske sista jättepraktbaggar. Längst ut ligger fågellagunen med utsiktstorn där man kan studera vadarna komma och gå. Vill man istället studera badarna, fortsätter man söderut längs kusten och når Äspetstranden. Sedan har man kilometer efter kilometer av härlig vit sandstrand framför sig. I Yngsjö finns det hund- och naturistbad.

När ålamörkret kommer och badarna gått hem tänds fotogenlamporna i ålabodarna och det dukas till ålagillen längs med kusten. Åhus är ålfiskets centrum och än idag är det en levande kultur.

Norr om Åhus hamn ligger Tåpetstranden med badbrygga och

friluftsbad, pizzerior och restauranger, konferenshotell, camping och minigolf. Här samlas elitspelare i både beachhandboll och beachsoccer och sommarnätterna blir långa.

Bilder: Sven Persson/swelo.se,
Kristianstads kommun

Kristianstadsvägen

Nordensvägen

Lägan

Spetsgatan

Musketörgatan

Sandgatan

Västtra Löpargatan

Infartsvägen

Västtra Tvärg

Ostra Tvärg

Majorsgatan

Elegatan

Hamnleden

Järnvägs-gatan

Rundels-gatan

Skräg-gatan

Polis Gårdskan

Aose hus Slottsruin

Segelsällskapet

Åhusgården

Åhus Idrottsplats

Åhusparken

Sprinter-gatan

Rännaregatan

Södra Piggsgatan

Paradisevägen

Oxevägen

Talg

Åhus Idrottsplats

16

14

11

12

6

14

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

16

14

11

12

6

14

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

16

14

11

12

6

14

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

16

14

11

12

6

14

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

16

14

11

12

6

14

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

16

14

11

12

6

14

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

16

14

11

12

6

14

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

16

14

11

12

6

14

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

16

14

11

12

6

14

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

11

12

6

16

14

11

12

6

14

11

12

6

11

12

6

11

12

6